

SKOP

PATIENTSIKKER UDDANNELSE

Kortlægning af patientsikkerhed på de danske
sundhedsfaglige uddannelser

RESUME

Denne undersøgelse følger op på en tilsvarende undersøgelse foretaget i 2015. Tilstedeværelsen af patientsikkerhed på de sundhedsfaglige uddannelser kortlægges og niveauet sammenholdes med niveauet fra 2015.

1. FORORD

Det er efterhånden anerkendt, at utilsigtede hændelser kan forekomme både ved udredning, behandling og opfølgning af patienter, og at de ofte er forårsaget af komplekse arbejdsgange, som påvirkes af et væld af faktorer i den kliniske dagligdag. Denne realitet stiller store krav til fremtidens sundhedspersonale, der udover at have en faglig viden om behandling og pleje, også bør have de nødvendige kompetencer til at kunne højne patientsikkerheden i det danske sundhedsvæsen.

I 2015 gennemførte Studerende for Kvalitet og Patientsikkerhed (SKOP) (daværende Studerende for Sikre Patienter) et Review af de sundhedsfaglige uddannelsers studieordninger, for at belyse i hvilken grad patientsikkerhed indgår som et obligatorisk element i uddannelserne. I 2019 er undersøgelsen blevet opdateret i form af denne undersøgelse. Både 2015-versionen og den opdaterede 2019-version er gennemført med finansiel støtte fra Dansk Selskab for Patientsikkerhed.

SKOP er et tværfagligt netværk for studerende, der arbejder for et sundhedsvæsen, hvor patienten er i centrum. Med netværket ønsker vi at påvirke fremtidens sundhedspersonale og bidrage til en kultur, hvor det er naturligt at tale om utilsigtede hændelser, lære af dem, og derigennem fremme patientsikkerheden.

Studerende for Kvalitet og Patientsikkerhed

Marts 2019

2. FORMÅL

Denne undersøgelse har til formål at kortlægge, hvor meget patientsikkerhed fylder på de danske sundhedsfaglige uddannelser, som det er angivet i de respektive studie- og uddannelsesordninger. Med denne undersøgelse synliggøres det således, hvorvidt patientsikkerhed indgår på de sundhedsfaglige uddannelser, og i hvilken grad. Undersøgelsens resultater vil desuden blive sammenlignet med resultatet af 2015-versionen, så det bliver muligt at vurdere, hvorvidt patientsikkerhed har fået en større plads på de danske uddannelsesinstitutioner siden dengang.

2. METODE

UDDANNELSERNE

Danske, sundhedsvidenskabelige uddannelser, der fokuserer på patientinddragelse, blev medtaget i undersøgelsen. Det samme gælder for de sundhedsfaglige uddannelser på professionshøjskoler og erhvervsskoler.

I alt blev 74 sundhedsfaglige uddannelser identificeret, fordelt på 53 universitets-, 8 professionsbachelor- og 13 erhvervsuddannelser. Bachelor- og kandidatuddannelser inden for samme fag indgår som to separate uddannelser, da de betragtes som selvstændigt afrundede uddannelsesforløb.

I appendix ses en oversigt over uddannelserne listet efter uddannelsesinstitutioner.

STUDIE- OG UDDANNELSESORDNINGER

For at belyse inddragelse af patientsikkerhed på de danske, sundhedsfaglige uddannelser, blev der taget udgangspunkt i de officielle studie- eller uddannelsesordninger, som beskrevet på uddannelsesinstitutionernes hjemmesider i perioden december 2018 til januar 2019. I følge bekendtgørelsen for bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne [1], bekendtgørelse for professionsbacheloruddannelser [2] og bekendtgørelse for erhvervsuddannelser [3] skal en studie- og uddannelsesordning indeholde en faglig profil, som beskriver den viden, de færdigheder og kompetencer, den studerende opnår.

Hver enkelt universitetsuddannelse har en selvstændig studieordning, som er lokalt bestemt. For universitetsuddannelserne indgår derfor én studieordning pr. uddannelse for hvert universitet. Professionsuddannelsernes studieordning og erhvervsuddannelsernes uddannelsesordninger har, med små variationer mellem uddannelsesinstitutionerne, samme opbygning og indhold. Gældende for disse uddannelser indgår én studie- eller uddannelsesordning pr. type uddannelse uanset placering i landet.

Der blev ikke taget kontakt til uddannelsesinstitutionerne for at afklare eventuelle tvivlsspørgsmål. Der er dermed i undersøgelsen ikke taget højde for, hvad der implicit kan indgå af undervisning i patientsikkerhed i kurser eller praktikophold, som ikke beskrives i studie- eller uddannelsesordningerne.

Studie- og uddannelsesordningerne behandles ikke yderligere særskilt, hvorfor de under et benævnes studieordninger i resten af rapporten.

KATEGORISERING AF UDDANNELSER

Studerende på sundhedsfaglige uddannelser ender i mange forskellige stillinger efter endt uddannelse, og disse stillinger kan have forskellig tilknytning til patientsikkerhed, hvilket må forventes at afspejles i uddannelsen. På baggrund af hvilken patientkontakt den studerende forventes at få efter endt uddannelse, blev uddannelserne inddelt i tre kategorier:

- 1) **Primær patientkontakt.** Sundhedsuddannelser rettet mod daglig kontakt med patienter. Uddannelser herunder var f.eks. jordemoder, medicin, lægesekretær, paramediciner, psykologi og sygepleje.
- 2) **Sekundær patientkontakt.** Sundhedsuddannelser, der ikke primært beskæftiger sig med patienter, men varetager opgaver, der påvirker patienterne. Uddannelser herunder var f.eks. laborant, medikoteknikker, sundhedsteknologi, radiograf og farmaci.
- 3) **Ledelse og administration.** Sundhedsuddannelser rettet mod ledelse, konsulentarbejde eller andet administrativt arbejde i sundhedsvæsenet. Uddannelser herunder var folkesundhedsvidenskab, klinisk sygepleje, medicin med industriel specialisering og andre sundhedsfaglige kandidatuddannelser.

PATIENTSIKKERHED BESKREVET I STUDIEORDNINGERNE

Alle 74 studieordninger blev gennemgået i forhold til specifikke søgeord forbundet til patientsikkerhed. Se tabel 1. For studieordninger på engelsk blev anvendt tilsvarende engelske søgeord. Ved hjælp af en simpel søgning i dokumenterne blev studieordningerne screenet for indhold af søgeordene, og ved match blev det vurderet, hvorvidt søgeordene var skrevet i en kontekst, der kan relateres til patientsikkerhed.

Søgeord relateret til patientsikkerhed

Fejl

Forbedring/forbedre

Forebygge (fejl)

Kvalitets (-sikring, -forbedring, -udvikling, -arbejde, -ledelse)

Patientsikkerhed

Risiko (for fejl)

Utilsigte(-t, -ede) hændelse(r)

Tabel 1: Søgeord anvendt i forbindelse med at identificere studieordningernes indhold af patientsikkerhed.

Uddannelserne blev undervejs inddelt i tre kategorier baseret på graden af patientsikkerhed i studieordningerne:

Patientsikkerhed nævnes i studieordningen i højere grad. Fem eller flere søgeord matcher og kan findes i en kontekst, der er relateret til patientsikkerhed. Det er tydeligt, at den studerende, ifølge studieordningen, får viden om, færdigheder og kompetencer inden for patientsikkerhed.

Patientsikkerhed nævnes i studieordningen i mindre grad. Mindst ét af søgeordene matchede og kunne findes i en kontekst, der kunne relateres til patientsikkerhed. Det er en indikation af, at den studerende, ifølge studieordningen, får kendskab til patientsikkerhed.

Patientsikkerhed nævnes ikke i studieordningen. Ingen af søgeordene matchede eller blev fundet i en kontekst, der kunne relateres til patientsikkerhed.

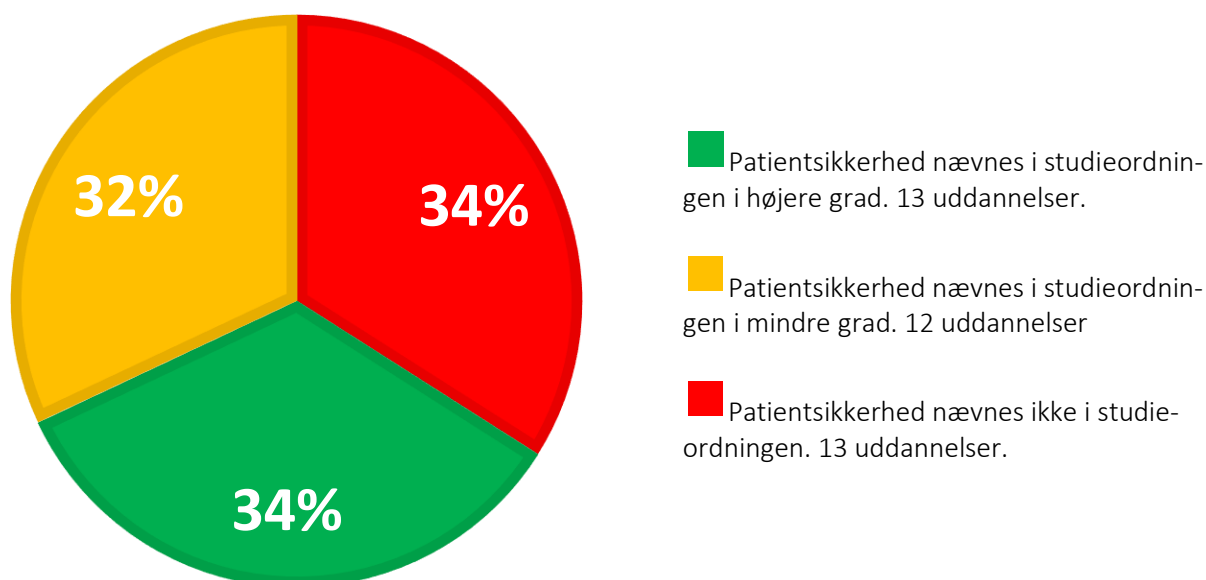

3. RESULTATER

I det følgende sammenlignes de danske sundhedsfaglige uddannelser i forhold til graden af patientsikkerhed, der inkluderes i uddannelsernes studieordninger. Uddannelserne er blevet inddelt i tre forskellige grupper alt efter graden af patientkontakt, som den studerende forventes at få efter endt uddannelse.

UDDANNELSER MED PRIMÆR PATIENTKONTAKT

I alt blev 38 uddannelser kategoriseret som værende rettet mod stillinger med daglig kontakt til patienter. I 25 af uddannelsernes studieordninger indgik begreber, der kan relateres til patientsikkerhed, og i 13 af uddannelserne blev patientsikkerhed nævnt i højere grad. Ud af disse 13 uddannelser er otte professionsbachelor- eller erhvervsuddannelser.

Figur 2: Opgørelse af studieordningernes indhold af patientsikkerhed for uddannelser rettet mod primær patientkontakt.

Blandt de uddannelser, hvor der ikke blev fundet nogle match med søgeordene, var bl.a. de kortere uddannelser til redder, lægesekretær og tandklinikassistent. På medicinuddannelsen var der ikke match på søgeordene for bacheloruddannelsen på Københavns Universitet, Syddansk Universitet, samt Århus Universitet. Derimod var patientsikkerhed nævnt i større grad på tre ud af fire kandidatuddannelser i medicin.

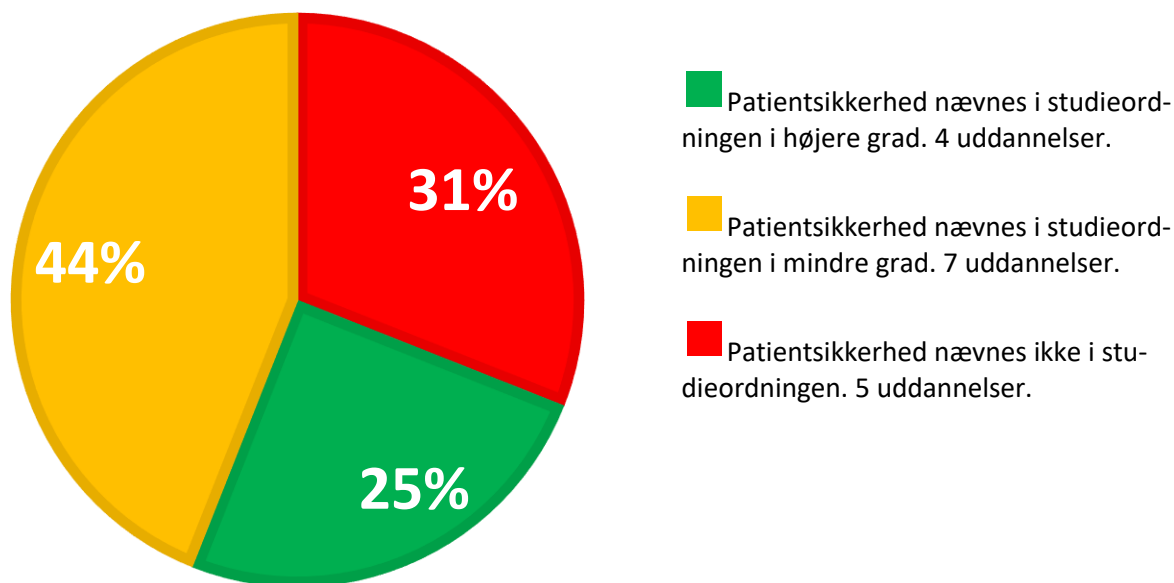
Patientsikkerhed nævnt i højere grad	Patientsikkerhed nævnt i mindre grad	Patientsikkerhed ikke nævnt
Medicin, bachelor (AAU)	Odontologi, bachelor (AU)	Psykologi, bachelor (AAU, AU, SDU)
Odontologi, bachelor (KU)	Tandplejer	Medicin, bachelor (AI, KU, SDU)
Medicin, kandidat (AAU, AU, KU)	Psykologi, bachelor (KU)	Odontologi, kandidat (KU)
Ergoterapeut	Klinisk biomekanik, bachelor (SDU)	Lægeseekretær
Fysioterapeut	Odontologi, kandidat (AU)	Redder
Jordemoder	Psykologi, kandidat (AU)	Tandklinikassistent
Sygeplejerske	Klinisk biomekanik, kandidat (SDU)	
Ambulanceredder	Medicin, kandidat (SDU)	
Farmakonom	Hospitalsteknisk assistent	
Social- og sundhedsassistent	Paramediciner	
Bioanalytiker	Portør	
	Social- og sundhedsmedhjælper	

Tabel 2: Titel på uddannelserne i beskæftigelseskategori primær patientkontakt inddelt efter graden af patientsikkerhed i studieordningerne.

UDDANNELSER MED SEKUNDÆR PATIENTKONTAKT

I alt blev 16 uddannelser kategoriseret som værende rettet mod stillinger med sekundær patientkontakt. I 11 af uddannelsernes studieordninger indgik begreber, der kan relateres til patientsikkerhed, og i fire af uddannelserne blev patientsikkerhed nævnt i højere grad. Ud af disse fire uddannelser er tre professionsbachelor- eller erhvervsuddannelser. I fem af uddannelsernes studieordninger forekom søgeordene relateret til patientsikkerhed slet ikke.

Figur 3: Opgørelse af studieordningernes indhold af patientsikkerhed for uddannelser rettet mod sekundær patientkontakt.

Blandt de uddannelser, hvor der ikke blev fundet nogle match med søgeordene, var bl.a. sundhедsteknologi, medicin og teknologi samt uddannelsen til medikoteknikker. På både bachelor og kandidatuddannelsen i farmaci blev patientsikkerhed nævnt i mindre grad.

Patientsikkerhed nævnt i højere grad	Patientsikkerhed nævnt i mindre grad	Patientsikkerhed ikke nævnt
Klinisk ernæring, kandidat (KU)	Sundhедsteknologi, bachelor (AAU)	Sundhедsteknologi, bachelor (AU)
Ernæring og sundhed	Farmaci, bachelor (KU, SDU)	Medicin og teknologi, bachelor (DTU)
Laborant	Farmaci, kandidat (KU, SDU)	Medicin og teknologi, kandidat (DTU)
Radiograf	Hospitalsserviceassistent	Sundhедsteknologi, kandidat (AAU)
	Sundhедsservicesekretær	Medikoteknikker

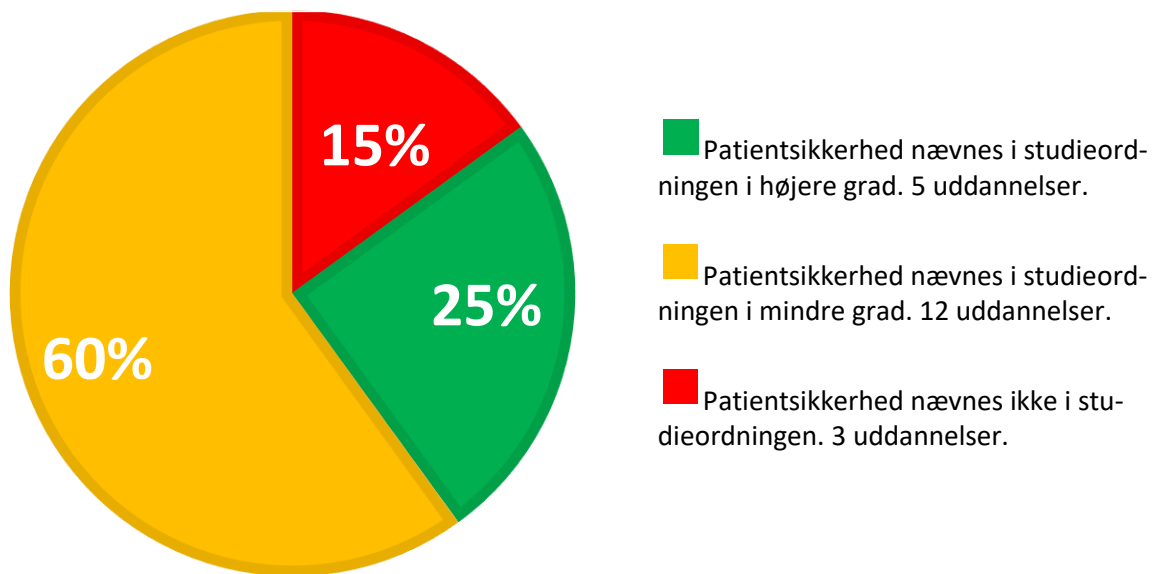
Tabel 3: Titel på uddannelserne i beskæftigelseskategorien sekundær patientkontakt inddelt efter graden af patientsikkerhed i studieordningerne.

UDDANNELSER I LEDELSE OG ADMINISTRATION

I alt blev 20 uddannelser kategoriseret som værende rettet mod stillinger med administration og ledelse. I 17 af uddannelsernes studieordninger indgik begreber, der kan relateres til patientsikkerhed, og i fem af uddannelserne blev patientsikkerhed nævnt i højere grad. Disse var medicin med industriel specialisering fra Aalborg Universitet, samt kandidaterne i ergoterapi, fysioterapi og jordmodervidenskab fra Syddansk Universitet. Kun i tre af uddannelsernes studieordninger forekom søgeordene relateret til patientsikkerhed slet ikke.

Figur 4: Opgørelse af studieordningernes indhold af patientsikkerhed for uddannelser rettet mod administration og ledelse.

Blandt de uddannelser, hvor der ikke blev fundet nogle match med søgeordene, var bl.a. sundhedsteknologi, medicin og teknologi samt uddannelsen til medikoteknikker. På både bachelor og kandidatuddannelsen i farmaci blev patientsikkerhed nævnt i mindre grad.

Patientsikkerhed nævnt i højere grad	Patientsikkerhed nævnt i mindre grad	Patientsikkerhed ikke nævnt
Medicin med industriel specialisering, bachelor (AAU)	Folkesundhedsvidenskab, bachelor (AU, KU, SDU)	Sygepleje, kandidat (AU)
Medicin med industriel specialisering, kandidat (AAU)	Sundhed og informatik, bachelor (KU)	Folkesundhedsvidenskab, kandidat (KU)
Ergoterapi, kandidat (SDU)	Folkesundhedsvidenskab, kandidat (AAU, AU, SDU)	Sundhedsfaglig kandidat (SDU)
Fysioterapi, kandidat (SDU)	Klinisk videnskab og teknologi, kandidat (AAU)	
Jordmodervidenskab, kandidat (SDU)	Sundhedsfaglig kandidat (AU, KU)	
	Sundhed og informatik, kandidat (SDU)	
	Klinisk sygepleje, kandidat (SDU)	

Tabel 4: Titel på uddannelserne i beskæftigelses kategorien ledelse og administration inddelt efter graden af patientsikkerhed i studieordningerne.

4. DISKUSSION

UDVIKLING FRA 2015 TIL NU

UDDANNELSER I PRIMÆR PATIENTKONTAKT

Ved sammenligning af denne undersøgelses resultater med resultater fra undersøgelsen pr. 2015 fremgår det, at en langt større andel af uddannelserne rettet mod primær patientkontakt, giver den studerende kompetencer og færdigheder inden for patientsikkerhed (2015: 18%, 2019: 34%). Det er især professionsuddannelserne, der er gået fra at have patientsikkerhed nævnt i mindre grad til højere grad.

UDDANNELSER MED SEKUNDÆR PATIENTKONTAKT

Inden for gruppen af uddannelser med sekundær patientkontakt, er der ligeledes en tendens til, at uddannelserne i højere grad underviser den studerende i patientsikkerhed. Andelen af uddannelser, der i høj grad udvikler de studerendes færdigheder indenfor patientsikkerhed, er uændret (25%), mens andelen af uddannelser, hvor de studerende i mindre grad tilegner sig viden om patientsikkerhed mere end fordoblet (2015: 12%, 2019: 44%).

UDDANNELSER I LEDELSE OG ADMINISTRATION

For uddannelserne i kategorien ledelse og administration ses det, at der fra 2015 til 2019 er sket et fald i andelen af uddannelser, der i høj grad underviser de studerende i patientsikkerhed (2015: 33%, 2019: 25%). Det ses ligeledes, at andelen af uddannelser, hvor de studerende slet ikke tilegner sig kompetencer inden for patientsikkerhed, er faldet (2015: 34%, 2019: 15%).

METODISK DISKUSSION

Den nuværende undersøgelse gør brug af en forbedret og mere objektiv metode ift. kategoriseringen af uddannelserne sammenlignet med undersøgelsen fra 2015. Dette års undersøgelse definerer, at patientsikkerhed er nævnt i høj grad, hvis fem eller flere søgeord relateret til patientsikkerhed findes i studieordningen, hvorimod undersøgelsen fra 2015 baseres på en subjektiv vurdering af, hvornår patientsikkerhed er nævnt i høj grad. Det er væsentligt at bemærke, at dette kan have påvirket sammenligneligheden mellem de to undersøgelser. Dog gør den objektive metode det muligt rent kvantitativt at sammenligne de forskellige uddannelsestyper og deres indhold om patientsikkerhed internt i dette års undersøgelse. Således ses der overordnet en positiv udvikling i løbet af de seneste år, hvorfor det forventes, at de kommende sundhedsprofessionelle og sundhedsfaglige medarbejdere er bedre rustet til at varetage patientsikkerhed efter endt uddannelse.

KATEGORISERING AF UDDANNELSER

Uddannelsen til radiograf indgår i undersøgelsen under kategorien sekundær patientkontakt. Forfatterne er bevidste om, at virket som radiograf normalt involverer primær patientkontakt, men da radiograf i undersøgelsen fra 2015 kategoriseres

under gruppen af uddannelser med sekundær patientkontakt, er det i denne undersøgelse valgt at lade det forblive sådan for sammenlignelighedens skyld.

VIDERE UNDERSØGELSE

Denne undersøgelse forholder sig objektivt til graden af patientsikkerhed på de sundhedsfaglige uddannelser. Det kan tænkes, at der i nogle tilfælde vil være forskel på den grad af patientsikkerhed, der ifølge studieordningen eksisterer på en uddannelse og graden af kompetencer inden for patientsikkerhed, som de studerende selv oplever, de tilegner sig gennem uddannelsen. Dette kan der være flere årsager til. For eksempel kan de kurser, der indeholder patientsikkerhed være tildelt få ECTS-point. Det kan også være tilfældet, at kurserne ligger på et tidspunkt i uddannelserne, hvor de studerende endnu ikke er parate til at beskæftige sig med patientsikkerhed. Grundet denne potentielle diskrepans, vil det fremadrettet være relevant at foretage en kvalitativ undersøgelse af de studerendes oplevelse af patientsikkerhed på uddannelserne. Den objektive metode anvendt i denne undersøgelse er, som nævnt, baseret på antallet af bestemte søgeord i studieordningerne. Det er her vigtigt at pointere, at selvom et eller flere ord relateret til patientsikkerhed benyttes mere end 5 gange i studieordningen, er det ikke nødvendigvis et udtryk for, at det fylder meget i undervisningen. Det kan lige så vel være en tekstlig konsekvens af måden, studieordningen er udformet på. Denne betragtning understreger ligeledes relevansen af en kvalitativ undersøgelse.

5. KONKLUSION

Siden 2015 er der for uddannelser med primær og sekundær patientkontakt kommet større fokus på patientsikkerhed, særligt blandt professionsbachelorerne. Der er dog kommet mindre fokus på patientsikkerhed blandt uddannelserne rettet mod administration og ledelse.

6. REFERENCER

[1] Retsinformation, Bekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (uddannelsesbekendtgørelsen); 2013, <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=160853>

[2] Retsinformation, Bekendtgørelse om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser; 2013, <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=160878>

[3] Retsinformation, Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser, 2014, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=164802>

[4] World Health Organization,

7. APPENDIX

BACHELORUDDANNELSER

Aalborg Universitet

Medicin
Medicin med Industriel Specialisering
Psykologi
Sundhedsteknologi

Århus Universitet

Folkesundhedsvidenskab
Medicin
Odontologi
Psykologi
Sundhedsteknologi
Tandplejer

Danmarks Tekniske Universitet

Medicin og teknologi

Københavns Universitet

Farmaci
Folkesundhedsvidenskab
Sundhed og informatik
Medicin
Odontologi
Psykologi

Syddansk Universitet

Farmaci
Folkesundhedsvidenskab
Klinisk biomekanik
Medicin
Psykologi

KANDIDATUDDANNELSER

Aalborg Universitet

Folkesundhedsvidenskab
Klinisk videnskab og teknologi
Medicin
Medicin med industriel specialisering
Sundhedsteknologi
Psykologi

Århus Universitet

Folkesundhedsvidenskab
Medicin
Odontologi
Psykologi
Sundhedsfaglig kandidat

Danmarks Tekniske Universitet

Medicin og teknologi

Københavns Universitet

Farmaci
Folkesundhedsvidenskab
Sundhed og Informatik
Medicin
Odontologi
Psykologi
Sundhedsfaglig kandidat
Klinisk ernæring

Syddansk Universitet

Ergoterapi
Fysioterapi
Klinisk biomekanik
Klinisk sygepleje
Farmaci
Folkesundhedsvidenskab
Medicin
Psykologi
Sundhedsfaglig kandidat
Jordemodervidenskab

PROFESSIONSUDDANNELSER

Bioanalytiker
Ergoterapeut
Ernæring og Sundhed
Fysioterapeut
Jordemoder
Laborant
Radiograf
Sygeplejerske

ERHVERVSUDDANNELSER

Ambulancebehandler
Farmakonom
Hospitalsservice assistent
Hospitalsteknisk assistent
Lægeseekretær
Medikoteknikker
Paramediciner
Portør
Redder
Social- og sundhedsassistent
Social- og sundhedshjælper
Sundhedsservicesekret
Tandklinik assistent

